

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
Факультет лінгвістики**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан ФЛ

_____ Н. С. Саєнко
(підпис)

« ____ » _____ 2017 р.

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА МОВА ВГ-07

**РОБОЧА ПРОГРАМА
кредитного модуля**

підготовки бакалавра

напряму 6.020303 – «Філологія»

форми навчання заочна

Ухвалено методичною комісією
факультету лінгвістики
Протокол від 29.06. 2017 р. № 10
Голова методичної комісії
_____ С.В. Ібрагімова

« ____ » _____ 2017 р.

Робоча програма кредитного модуля «Сучасна українська мова» ВГ-07 для студентів факультету лінгвістики освітнього ступеня бакалавра, за заочною формою навчання складена відповідно до програми навчальної дисципліни «Сучасна українська мова».

Розробники робочої програми:

доцент, к. філол. н. Нечипоренко А.Ф.

(підпис)

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри української мови, літератури та культури

Протокол від « 14 » червня 2017 року № 11

Завідувач кафедри
_____ О.П. Онуфрієнко

« ___ » _____ 2017 р.

1. Опис кредитного модуля

Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Загальні показники	Характеристика кредитного модуля
0203 Гуманітарні науки	Назва навчальної дисципліни, до якої належить кредитний модуль –Сучасна українська мова	Форма навчання– заочна
6.020303 - Філологія	Кількість кредитів ECTS– 2	Статус кредитного модуля – за вибором студентів
	Кількість розділів - 3	Цикл до якого належить кредитний модуль – вільного вибору студентів
бакалавр	Загальна кількість годин - 60год.	Рік підготовки – 3-й
		Семестр – 6
		Лекції – 4 год.
		Практичні – 6 год.
	Тижневих годин: аудиторних – 0,5 СРС – 2,7	Вид та форма семестрового контролю – усний залік

Предмет навчальної дисципліни - виражальні функції мовних одиниць у процесі мовлення залежно від мети, призначення, умов і сфери спілкування.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Сучасна українська мова» у теоретичній частині доповнює такі кредитні модулі програми підготовки зі спеціальності 6.020303, як «Українська мова» (НП-03, цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки), «Вступ до мовознавства» (НФ-13, цикл природничо-наукової підготовки).

2. Мета та завдання кредитного модуля

2.1. Метою навчальної дисципліни є формування у студентів *здатностей*:

- визначати мовленнєву системність стилів сучасної української мови, що утворюється в процесі мовленнєвої діяльності з мовного матеріалу під дією позамовних чинників;

- виділяти й пояснювати стилістичні ознаки мовних одиниць у текстах усіх стилів сучасної української літературної мови;
- застосовувати стилістичні прийоми, способи використання мовного матеріалу відповідно до умов і цільової настанови;
- оцінювати стилістичні можливості мовних засобів;
- свідомо добирати найдоцільніші фонетичні, лексичні, фразеологічні, словотворчі і граматичні засоби в усному та писемному мовленні відповідно до задуму, стилю й експресивно-емоційної спрямованості;
- редагувати тексти з помилками й конструювати стилістично довершений текст.

2.2. Основні завдання кредитного модуля.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти після засвоєння навчальної дисципліни мають продемонструвати такі результати навчання:

знання:

- основних понять та категорій лінгвостилістики;
- стилістичних ознак мовних одиниць усіх рівнів;
- закономірностей функціонування української мови у різних сферах суспільного життя;

уміння:

- стилістично диференціювати матеріал відповідно до потреб спілкування,
- формувати стилістичні парадигми;
- аналізувати тексти різностильового характеру;

3. Структура кредитного модуля

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Всього	у тому числі		
		Лекції	Практ.	СРС
1	2	3	4	5
Розділ 1. Стилїстика як розділ українського мовознавства та самостійна лінгвістична наука				
<i>Тема 1. Поняття і категорії стилїстики. Структура стилїстики</i>	3	2		1
<i>Тема 2. Стилїстична норма. Стилїстичні помилки</i>	3		2	1
<i>Тема 3. Характеристика функціональних стилів</i>	8			8
<i>Тема 4. Стилїстичні ресурси української мови. Стилїстичні прийоми.</i>	4			4
Разом за розділом 1	18	2	2	14
Розділ 2. Лексична стилїстика сучасної української мови				
<i>Тема 1. Стилїстична диференціяція лексичного складу української мови</i>	6	2	2	2
<i>Тема 2. Лексична синонімія. Омонімія. Антонімія. Парономазія.</i>	8			8
<i>Всього за розділом 2</i>	14	2	2	10

Розділ 3. Стилiстична граматика сучасної української мови				
<i>Тема 1. Стилiстичні можливості граматичних форм повнозначних частин мови</i>	4		2	2
<i>Тема 2. Стилiстична потужність службових частин мови</i>	6			6
<i>Тема 3. Стилiстичний синтаксис</i>	2			2
Разом за розділом 3	12		2	10
ДКР	10			10
Залік	6			6
Всього годин	60	4	6	50

4. Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, посилання на літературу та завдання на СРС)
1	<p>Розділ 1. Стилiстика як розділ українського мовознавства та самостійна лінгвістична наука</p> <p>Лекція 1. Стилiстика як розділ українського мовознавства та самостійна лінгвістична наука.</p> <p>Поняття й категорії стилістики. Методологія і методи стилістики. Структура стилістики. Зв'язок стилістики з іншими науками. Текст як категорія лінгвостилістики.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ознайомлення зі стилістичними словниками. 2. Ознайомлення зі змістом та структурою мовознавчих сайтів. <p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мацько Л. І. Стилiстика української мови: підруч. [для студ. філол. спец. вищ. навч. закл.] / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько; [ред. Л. І. Мацько] – К.: Вища школа, 2005. – Стор. 7-70 2. Стилiстика сучасної української мови /за ред. О.Д.Пономарева.– К., „Либідь”, 1993.- С.5-6.
2	<p>Розділ 2. Лексична стилістика сучасної української мови</p> <p>Лекція 2. Стилiстична диференціація лексичного складу української мови.</p> <p>Стилiстично нейтральна та стилістично забарвлена лексика. Соціальний діалект.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Стилiстичний й аспект розмовної та просторічної лексики. 2. Етимологія. Стилiстичні можливості внутрішньої форми слова. <p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мацько Л.І. Сидоренко О.М. Мацько О.М. Стилiстика української мови.: К., «Вища школа», 2003. - С. 35-40. 2. Стилiстика сучасної української мови /за ред. О.Д.Пономарева.– К., „Либідь”, 1993.- С.36-56.

5. Практичні заняття

Основні завдання циклу практичних занять – закріпити знання про поняття стилістики, стилістичну норму; спрямовувати роботу студентів на творче опрацювання мовного матеріалу, орієнтувати на глибше осмислення стилістичної структури текстів, формувати поняття про стилістичну взаємодію мовних одиниць різних рівнів, сприяти виробленню вмінь використовувати мовні засоби відповідно до теми, мети та сфери спілкування.

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, посилання на літературу та завдання на СРС)
1	<p>Практичне заняття 1. Поняття стилістичної норми. Стилiстичне значення. Експресія як iнтенсифікація виразності мовлення. Стилiстема як мовна одиниця. Конотація. Завдання на СРС: 1. Стилiстичні засоби як елементи мовлення. Стилiстичні прийоми. 2. Огляд наукових праць зi стилістичних проблем на шпальтах фахових часописів. Література: 1. Мацько Л. І. Стилiстика української мови: підруч. [для студ. філол. спец. вищ. навч. закл.] / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько; [ред. Л. І. Мацько] – К.: Вища школа, 2005. – Стор. 194-205. 2. Стилiстика сучасної української мови /за ред. О.Д.Пономарева.– К., „Либідь”, 1993.- С.19-36.</p>
2	<p>Лексична стилістика сучасної української мови Практичне заняття 2. Труднощі української мови щодо слововживання. Точність у доборі мовних одиниць у різних стилях. Література: Культура фахового мовлення: Навч. посіб/ за ред. Н.Бабич. – Чернівці, Книги –ХХ1, 2005. – С. 224-242. СРС: 1. Подати аналіз розмовної та просторічної лексики в стилістичному аспекті. 2. Охарактеризувати стилістичні можливості внутрішньої форми слова</p>
3	<p>Розділ 3. Стилiстична граматика сучасної української мови Практичне 3. Стилiстичні можливості граматичних форм повнозначних частин мови. Стилiстичне використання форм iменника. Прикметник-епiтет. Стилiстичні функції числівників, дієслів. Стилiстична потужність прислівників. Завдання на СРС: 1. Стилiстичні функції частин мови у поетичному тексті. 2. Морфологічний склад фахової термінології. Література: 1. Мацько Л.І. Сидоренко О.М. Мацько О.М. Стилiстика української мови.: К., «Вища школа», 2003. - С. 41-49. 2. Стилiстика сучасної української мови /за ред.О.Д.Пономарева.– К., „Либідь”, 1993.- С.144-161.</p>

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми, що виноситься на самостійне опрацювання	Кількість годин СРС
-------	---	---------------------

1	<p>Характеристика функціональних стилів сучасної української мови. Критерії класифікації стилів. Книжні та експресивні стилі. Індивідуальний стиль. Література: 1. Мацько Л. І. Стилістика української мови: підруч. [для студ. філол. спец. вищ. навч. закл.] / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько; [ред. Л. І. Мацько] – К.: Вища школа, 2005. – Стор. 241-295. 2. Стилістика сучасної української мови /за ред. О.Д.Пономарева.– К., „Либідь”, 1993.- С.6-19.</p>	8
2	<p>Стилістичні ресурси сучасної української мови. Символи як стилістичні системи. Системний характер тропіки. Природа фігур і тропів та сфери їх творення. Стилістичні прийоми. Особливості стилістичного аналізу тексту. Література: 1. Мацько Л.І. Сидоренко О.М. Мацько О.М. Стилістика української мови.: К., «Вища школа», 2003. - С. 303-388. 2. Стилістика сучасної української мови /за ред. О.Д.Пономарева.– К., „Либідь”, 1993.- С.235-244.</p>	4
3	<p>Лексична синонімія. Омонімія. Антонімія. Парономазія. Стилістичні функції різних груп лексики. Використання синонімії в різних стилях. Мовні та контекстуальні синоніми. Полісемія. Стилістичні можливості омонімії. Лексична антонімія. Парономазія. Завдання на СРС: 1. Лексика іншомовного походження у стилістичному плані. 2. Фразеологія та її стилістичні можливості. Література: 1. Мацько Л.І. Сидоренко О.М. Мацько О.М. Стилістика української мови.: К., «Вища школа», 2003. - С. 35-40. 2. Стилістика сучасної української мови /за ред. О.Д.Пономарева.– К., „Либідь”, 1993.- С.72-79.</p>	8
4	<p>Стилістичні можливості службових слів. Морфолого-стилістичний аналіз художнього тексту. Завдання на СРС: 1. Варіативність морфологічної норми та її реалізація у текстах різних стилів. 2. Аналіз морфологічних засобів, що є основою стилістичних фігур. Література: 1. Мацько Л.І. Сидоренко О.М. Мацько О.М. Стилістика української мови.: К., «Вища школа», 2003. - С. 42-48. 2. Стилістика сучасної української мови /за ред. О.Д.Пономарева.– К., „Либідь”, 1993.- С.161-164.</p>	6
5	<p>Стилістичний синтаксис. Стилістичні можливості порядку слів у реченні. Особливості стилістичного вживання різних членів речення. Стилістичні функції односкладних і неповних речень. Стилістична база ускладнених речень. Пряма та непряма мова. Стилістика великих синтаксичних сполук. Завдання на СРС:</p>	2

	<p>1. Основні правила розстановки розділових знаків. Авторська пунктуація.</p> <p>2. Пряма і непряма мова у тексті. Монологічне, діалогічне й полілогічне мовлення.</p> <p>Література:</p> <p>1. Мацько Л.І. Сидоренко О.М. Мацько О.М. Стилїстика української мови.: К.: «Вища школа», 2003. - С. 59-61.</p> <p>2. Стилїстика сучасної української мови /за ред. О.Д.Пономарева.– К.: „Либїдь”, 1993.- С.165-220.</p>	
--	--	--

6. Контрольні роботи

Метою ДКР є перевірка рівня засвоєння теоретичного матеріалу та уміння застосовувати набуті знання на практиці, зокрема у процесі різноаспектних аналізів тексту. Перелік питань та завдань для домашньої контрольної роботи див. у Методичних вказівках до СРС.

7. Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Рейтинг студента з кредитного модуля «Сучасна українська мова» складається з балів, що він отримує за:

- 1) 1 експрес-контроль;
- 2) ДКР.

Систему рейтингових(вагових) балів та критерії оцінювання див. у Додатку А.

8. Методичні рекомендації

Основне завдання навчального модуля полягає у набутті знань щодо стилістичних особливостей сучасної української літературної мови і виробленні умінь і навичок застосування їх на практиці при підготовці матеріалів різних жанрів, наукових досліджень. Професійна підготовка лінгвіста-перекладача передбачає старанну роботу зі словом як головним об'єктом навчання і як основним засобом передачі інформації і скрупульозне дотримання стилістичних норм сучасної української літературної мови, формуванні культури мовлення, тобто в забезпеченні вміння змістовно і грамотно (на всіх виучуваних рівнях – фонетичному, лексичному, словотворчому, правописному та стилістичному) обмінюватися думками. Культура мовлення передбачає, по-перше, безумовне додержання норм літературної мови, по-друге, мовленнєву майстерність того, хто говорить або пише.

Спостереження занять з української мови, аналіз вступних іспитів, систематичне ознайомлення з якістю усного та писемного мовлення, крім, звичайно, позитивних якостей, дають змогу визначити типові стилістичні мовленнєві помилки, що порушують норми мовлення. Проблема цих помилок досить давня. До неї зверталось багато дослідників (М. Вороній, В. Капінос, М. Китаєв, В. Мельничайко, М. Пентиліук, М. Пльонкін, Н. Сулименко, С. Цейтлін та ін.). Учені зазначають, що природа цих помилок своєрідна, з одного боку, вони є порушенням стильової структури тексту, з другого – стилістичного забарвлення тексту, а отже порушенням функціонування мовних одиниць різних рівнів (фонетичного, лексичного, словотвірного, граматичного) у текстах різних стилів. Зважаючи на зазначене, вважаємо за необхідне організувати аудиторну та самостійну роботу студентів у такий спосіб, щоб виконувані роботи сприяли закріпленню стилістичних правил.

Як показує практика, серед стилістичних помилок та недоліків найпоширенішими є такі:

- 1) порушення стильової єдності тексту: стилістична несумісність слів, різностильові синтаксичні структури, різностильове забарвлення тексту (колорит офіційності в художньому тексті, колорит емоційності в науковому тексті тощо);

- 2) неправильне вживання етнолексем з переносним значенням, стійких лексичних одиниць, штучна образність: *краса русалок перевернула світ*(зам. *зачарувала всіх, заповонила всіх*); *пращури передали нам прекрасний*(зам. *корисний*) *досвід*;
- 3) недоречне використання емоційно забарвлених етнокультурознавчих лексичних одиниць, без урахування їх стилістичних функцій, унаслідок чого виникає стилістична несумісність слів, тобто сполучення слів різних стилістичних рядів: *засмучений селянин крокує*(зам. *плентається*) *засніженим селом*. Слово *крокує* вносить стилістичний десонанс, бо виражає відтінок урочистості, а все речення є стилістично нейтральним;
- 4) невинуватене вживання етикетних мовленнєвих формул: *колядники зайшли до хати і сказали „Добрий вечір вам!”*(зам. „*Христос ся рождає!*”);
- 5) неправильне вживання емоційних синонімів до слів, позбавлених емоційного відтінку: *злякані русалки вдупили*(зам. *побігли*) *у річку*; *на деревах сиділи вродливі*(зам. *гарні*) *пташки*.

Позитивний результат слід очікувати від правильно підібраних вправ на редагування текстів, підбір синонімів залежно стилістичного забарвлення тексту, вибір пароніма у мовленнєвій ситуації на зразок:

Складіть словосполучення з даних іменників та прикметників, поясніть свій вибір:

Адрес//адреса – вітальний, підписаний, домашній, службовий, поштовий, старий, тимчасовий.

Самостійна робота студентів передбачає ознайомлення зі стилістичними словниками, сучасними дослідженнями з проблем культури мови, періодичними фаховими виданнями.

9. Рекомендована література

9.1. Базова

1. Культура фахового мовлення: Навч. посіб./ за ред. Н.Бабич. – Чернівці, Книги –XX1, 2005. – 572 с. – Режим доступу – <http://www.weboborona.net/ogot/babich-nadiya-denisivna-kultura-fahovogo-ac.html>.
2. Мацько Л.І. Культура української фахової мови: Навч. посіб./Л.І.Мацько, Л.В.Кравець. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 360 с. – Режим доступу – <http://ua.convdocs.org/download/docs>
3. Мацько Л. І. Стилістика української мови: підруч. [для студ. філол. спец. вищ. навч. закл.] / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько; [ред. Л. І. Мацько] – К.: Вища школа, 2005. – 462 с. – Режим доступу – http://litmisto.org.ua/?page_id=7116
4. Стилістика сучасної української мови /за ред. О.Д.Пономарева. – К.: „Либідь”, 1993. – 248с. – Режим доступу – <http://www.twirpx.com/file/252131/>

9.2. Допоміжна

- 1.Єрмоленко С. Я.Нариси з української словесності (стилістика та культура мови) / С. Я. Єрмоленко. – К.: Довіра, 1999. – 431 с.
2. Коваль А.П. Практична стилістика сучасної української мови. – К.: Вища школа, 1987. – 349 с.
3. Серажим К. С.Морфологічні засоби стилістики: навч.-метод. посібник / К. С.Серажим; [ред. О. Д. Пономарів]. – К., 1996. – 57 с.
4. Серажим К. С.Фонетичні засоби стилістики: навч.-метод. посібник / К. С. Серажим; [ред. О. Д. Пономарів]. – К., 1996. – 53 с.
- 5.Сербенська О. Культура усного мовлення: Практикум: навч.посіб./О.Сербенська – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 216с.
6. Струганець Л.В. Теоретичні основи культури мовлення: Навч. посіб./Л.В.Струганець. – Тернопіль, 1997. – 96 с.
7. Українська лінгвостилістика ХХ – початку ХХІ ст.: система понять і бібліографічні джерела / [за ред. д-ра філол. наук С.Я.Єрмоленко.]. – К: Грамота, 2007. – 368 с.
- 8.Українська мова. Енциклопедія / [ред. В. М. Русанівський]. – К.: «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2000. – 750 с.

10. Інформаційні ресурси

Словники

1. <http://ulif.mon.gov.ua> (Електронні термінологічні словники. Структура і принципи роботи інформаційно-лінгвістичної системи “Український лінгвістичний портал” МОНМС України)
2. <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua> (“Словники України”)
3. <http://dict.linux.org.ua> (Проект англійсько-українського словника технічних термінів)
4. <http://slovo.ridne.net> (Електронні версії словників термінографічної серії *Слово Світ*)
5. <http://www.slovnyk.net> (Великий тлумачний словник сучасної української мови)
6. <http://r2u.org.ua>; <http://krym.linux.org.ua> (Академічний російсько-український словник за ред. А. Кримського)
7. <http://www.rosukrdic.iatp.org.ua> (Російсько-український словник сталих виразів)
8. <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm> (Українська мова: Енциклопедія)

Інші сайти

1. www.dssu.gov.ua (Держспоживстандарт України)
2. http://tc.terminology.lp.edu.ua/TK_structure.htm (Організаційна структура, концептуальні засади і напрямдіяльності Технічного комітету стандартизації науково-технічної термінології (ТК СНТТ))
3. www.ukrndnc.org.ua (ДП “УкрНДНЦ”)
4. <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi> (законодавство України)
5. www.msu.kharkov.ua/tc (Галузевий термінологічний центр)
6. <http://ulif.mon.gov.ua> (Український лінгвістичний портал)
7. <http://pravopys.vlada.kiev.ua> (Інтернет-сторінка, присвячена мовним питанням)
8. www.domivka.net/forum/archive/index.php/t-6037.html (Р. Рожанківський. Синтаксично-стилістичні риси науково-технічної мови);

